

De Sleedoorn

door W. Oord

Tegen de tijd dat de maand april in zicht is, ga ik af en toe kijken naar het mooie, in het wild groeiende voorjaarsheestertje, de Sleedoorn (*Prunus spinosa*).

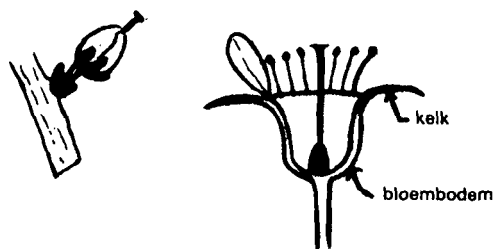
Meestal ben ik te vroeg met mijn bezoek maar dat komt door mijn ongeduld. Vaak is het dan wel zonnig maar nog koud en staat er een straffe oostenwind.

Als deze eindelijk naar het westen draait en er een paar dagen regen valt, verandert ons heestertje in korte tijd in een prachtige sneeuwwhite heuvel.

Eigenlijk is zo'n struik een wirwar van takken en takjes waarvan vooral de korte zijtakjes eindigen in naaldscherpe punten en waartussen op het zwarte hout de bloemknoppen in kleine groepjes bijeenzitten.

Veel mooie sleedoornhagen zijn de laatste tientallen jaren helaas verdwenen. Hier staat gelukkig tegenover dat ze in nieuwe aanplantingen weer worden gebruikt. Als de eerste zonnige lentedagen komen en de temperatuur minstens 10° C is, wemelt het op en om de bloemen plotseling van allerlei insecten, maar daarover hoop ik u een volgende keer nog eens wat te vertellen.

Deze keer zullen we de bouw van de bloem eens nader bekijken.

Wanneer we de ontwikkelingsstadia nauwkeurig volgen zien we dat enkele dagen vóórdat ze open gaan de stijl snel doorgroeit en uit de nog gesloten bloem te voorschijn komt. Indien we aannemen dat dit iets met kruisbestuiving te maken zou kunnen hebben, is dit wel vreemd, daar de bloemen door zeer veel insecten worden bezocht.

In oude flora's wordt de Sleedoorn nog ondergebracht bij de Rozenfamilie maar tegenwoordig is hij bij de Pruimenfamilie ingedeeld en wel in de eerste plaats omdat deze familie uitsluitend uit bomen of heesters bestaat en ten tweede omdat de bloem maar één stamper heeft.

Maar er is nog iets. Laten we maar weer eens gaan peuteren, desnoods met de onafscheidelijke loep erbij. En wat zien we dan: 5 bloembladjes, een 20-tal meeldraden en in het midden de stijl met het knopvormige stempeltje en onderaan in een soort bekertje met 5 punten een groen bolletje, het vruchtbeginsel. Het vocht dat we in dit bekertje zien en dat meestal het gehele vruchtbeginsel omgeeft is nectar. Maar waar zitten nu de bloembladjes en de meeldraden aan vast? Een bloembodem hebben we niet kunnen vinden en dan denken we meestal aan een schijf, in welke vorm dan ook.

Een van de kenmerken van de Pruimenfamilie is dat, wat wij voor een bekertje aanzagen, de bloembodem is en de 5-puntige ster (uitsteeksels) vormen de kelk. De bloembladen en de meeldraden zitten dus precies op de rand van de bloembodem. Sommige flora's vermelden 'schijnbaar op de kelk'. Op de tekeningetjes heb ik het een en ander verduidelijkt. Zo zien we dat een eenvoudig uitziende bloem botanisch toch ingewikkelder in elkaar zit dan op het eerste gezicht lijkt!

Op de takken kunnen we verschillende soorten rupsen aantreffen. Eén ervan is de rups van de Bonte Bessenvlinder (*Abraxas grossulariata* L.). Vanaf de zomer tot het najaar zaten deze rupsjes op de Sleedoorn. Ofschoon er voldoende voedsel aanwezig was groeiden ze toch maar heel langzaam.

Toen de struik in de herfst zijn bladeren liet vallen, waren ze nauwelijks 15 mm lang. Ze zochten toen de bodem op om tussen afgevallen bladeren en wat er verder te vinden is, de winter door te brengen. Een heel seizoen gaat daar dan regen, vorst, ijzel en sneeuw overheen, maar in de beschuttende laag van blad en afval hebben ze vrij redelijke overlevingskansen.

Zodra het voorjaar komt en de struik zijn eerste tere groene blaadjes ontvouwt ontwaken ook de rupsjes uit hun rust en zoeken dan de voedselbron weer op. Het leven van de rups bestaat dan alleen maar uit eten en nog een paar maal vervellen. Binnen enkele weken zijn ze dan volwassen en hebben een lengte van 4 à 5 cm. Wat eerst nog een grauwig uitziend diertje was, is dan veranderd in een rups die wit is met veel geel en zwart en er daardoor mooi en bont getekend uitziet.

De pop lijkt zwart met gele ringen maar is onder bepaalde belichting donkerrood-bruin. Daaruit komt in juni de mooie vlinder die evenals de rups maar drie kleuren heeft. De vleugels zijn wit (meestal iets crème getint), daarop veel zwarte stippen, grote en kleine, ook dikwijls ineenvloeiend tot zwarte banden.

Dan is er nog een gele tot oranje kleur en die vinden we aan de wortel van de vleugels en meer naar de buitenzijde waar een dunne lijn loopt tussen een dikke zwarte baan en een rij dikke zwarte stippen. Ook het lichaam heeft dezelfde kleur met zwarte stippen.

Het is daarom een zeer interessant dier als studie-object. Veel vormen zijn erfelijk. Een type heb ik voor u getekend. U zult deze vlinder in de zomermaanden zeker wel eens tegenkomen. Hoewel het eigenlijk een nachtvlinder is (en meestal aan de onderkant van de bladeren of elders op donkere plaatsen verscholen zit), kunnen we hem heel vaak op de bovenzijde vinden. Hij valt dan sterk in het oog. Tenslotte nog dit: de rups komt niet alleen voor op sleedoorn maar ook op tal van andere struiken.

Bij de pijltjes loopt een gele streep dwars over de vleugel

Adres van de schrijver:

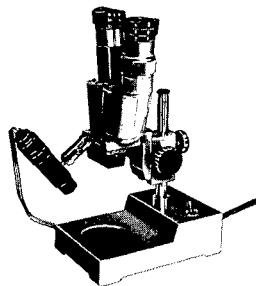
euromex microscopen, stereomicroscopen en microtomen.

EUROMEX microscopen zijn van zeer hoge kwaliteit en relatief zeer laag in prijs. Levenslange garantie.

Op verzoek zenden wij U gaarne onze catalogus met 35 verschillende microscopen.

EUROMEX

J. Israëlslaan 6, ARNHEM
Postbus 736 - tel. 085 - 421251

Stereomicroscop STO
vergrotingsbereik 5X - 140X

Onderstaande uitgaven worden franko toegezonden na ontvangst van het vermelde bedrag, onder vermelding van wat verlangd wordt, op postgiro 13028 t.n.v. Bureau K.N.N.V. te Hoogwoud. In de prijzen zijn de portokosten begrepen. Bij bestelling van 10 of meer ex. van boeken en/of W.M.'s 10% korting.

TABELLEN VAN DE STRANDWERKGEMEENSCHAP

24 - Strandvlooien - Talitridae, door W. Dekker
Register op de jaargangen I-XLV, 1896-1941 van 'De Levende Natuur', samengesteld oor P. H. Creuzberg en A. van Wijngaarden
Beknopte mosflora van Nederland, door Dr. W. D. Margadant. Voorlopige tabellen; deel 2: Alg. tabellen bladmossen; deel 3: geslachtstabellen bladmossen.

Deel 1 is uitverkocht.

Sluitzegels K.N.N.V.; per 4 vel (= 48 zegels) f 1,—. Per bestelling, ongeacht aantal vellen,
K.N.N.V.-insigne (steekspeld)

3,—	3,50
7,50	
5,— per deel	
0,50 porto	
2,50	